

פרשת תולדות – בין יצחק ליעקב

א. ויאהב יצחק את עשו

פרשת תולדות עוסקת לכל אורכה בתולדותיו של יצחק. למעשה, זו היא הפרשה היחידה בספר בראשית העוסקת בו. בין היתר, הפרשה מפגישה אותנו גם עם מערכת היחסים המורכבת שהייתה ליצחק עם בניו. במערכת יחסים זו נבקש לגעת בקצרה.

מרגע שגדלו הילדים וניכרו באופייהם השונים כל כך, הוברר שהבדלי האופי משקפים גם את הבדלי היחס של הוריהם כלפיהם:

”וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שֶׁדָּה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֱהָלִים: וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בָּפִיו וַרְבֵּקָה אֶהְבֵּת אֶת יַעֲקֹב”
(בראשית כ"ה, כ"ז-כ"ח)

בעוד שאהבת יצחק את עשו מנומקת, "כי ציד בפיו", הרי שאהבת רבקה את יעקב איננה מנומקת. עם זאת, סביר להניח שדווקא אופיו התם והשקט של יעקב דיבר יותר ללבה של רבקה, מאשר אופיו המעשי והקשוח של עשו הצייד.

בשלב זה אין בכך כדי להביע עמדה ערכית כלפי השניים, אלא רק נטיית לב, המושפעת ממבנה האישיות של כל אדם באופן אישי.

השנים חלפו, ודברים רבים עברו על יצחק. בערוב ימיו, לקראת סוף הפרשה, שוב חוזרת התורה לעסוק ביחסים שבין יצחק ורבקה לילדיהם, לקראת הברכות שעתיד יצחק לברך את בניו.

אולם, עוד קודם לכן מדגישה התורה נקודה אחת:

”וַיְהִי עֵשָׂו בֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת יְהוּדִית בֵּת בְּאָרִי הַחֲתִי וְאֶת בְּשֵׁמֶת בֵּת אֵילָן הַחֲתִי: וַתְּהִינָן מֵרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרַבֵּקָה”
(שם כ"ו, ל"ד-ל"ה)

חשיבות רבה יש בתיאור זה במקום זה. ניתן ללמוד מכאן, שאהבתו של יצחק לעשו לא פגמה בראייה מפוכחת של אישיותו הבעייתית. האהבה לא כסתה על הפגם שהיה בכך שעשו לקח מבנות כנען, שגרמו ליצחק ולרבקה מורת רוח.

על רקע זה, ניתן להבין את התנהלותו של יצחק בפרשת הברכות.

בראש ובראשונה נזכיר, שברכת יצחק לעשו לא כללה את הברכה הרוחנית המשמעותית, ברכת אברהם. את ברכת אברהם העניק יצחק, בסופו של דבר, ליעקב. לעומתה, הברכה שאותה ייעד יצחק לעשו התמקדה במישור הגשמי:

”וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב דָּגָן וְתִירֹשׁ: יַעֲבֹדוך עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ”

לְאָמִים הָיָה גִבּוֹר לְאֶחָיד וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אֲמֹת אֲרָרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ” (שם כ"ז, כ"ח-כ"ט)
ברכה זו מתמקדת בשבחה של הארץ שבה יחיו עשו וצאצאיו, ובשלטונו של עשו על אומות העולם. אולם, אין בכך ביטוי הערכה כלפי אישיותו הרוחנית של עשו.

זו הסיבה, שאין ברכתו של עשו כוללת את הברכה שאותה קיבל יעקב בפרק שאחריו:

”וְאֵל-ל שְׂדֵי יְבָרַךְ אֶתְךָ וַיְבָרַךְ וַיִּרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לְקַהֵל עַמִּים: וַיִּתֵּן לָךְ אֶת בְּרַכַּת אַבְרָהָם לָךְ וּלְזָרְעֶךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתָּךְ אֶת אָרֶץ מְגֵרֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱ-לֹהִים לְאַבְרָהָם”
(שם כ"ח, ג'ד')

הבטחת הארץ וריבוי הזרע לא הייתה מיועדת לעשו - שהרי יצחק הכיר בבעייתיות בדרכו הרוחנית של עשו ושל הנשים שאותן לקח.

מכאן ניתן להסיק מה הייתה כוונתו של יצחק. יצחק אהב את עשו בגלל יכולותיו המעשיות בתחום הגשמי, ומשום כך ברך אותו בברכות רבות המדגישות תחום זה.

ב. בני

נמצא, שאישיותו של יצחק הייתה קרועה בין אהבתו הרגשית לעשו ובין הכרתו באופיו השלילי.

בשלב זה, לא נאמר בתורה דבר על יחסו של יצחק ליעקב. יחד עם זאת, התורה מדגישה עד כמה גדול היה הפער בין יחסו של יצחק לעשו לבין יחסו ליעקב, בעזרת שימוש במילה "בני". מילה זו מופיעה בפרשתנו 14 פעמים,¹ כולן בפרק כ"ז.

השימוש במילה זו נחלק באופן מובהק וברור בין יצחק לרבקה. הפרק פותח בשימושה של מילה זו ביחסו של יצחק לעשו:

”וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנֵי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַגָּבִי”
(שם כ"ז, א')

כשיצחק פונה לעשו, אין הוא פונה אליו בשמו הפרטי, אלא בכינוי "בני". ניכר מתגובתו של עשו, שהוא רגיל לכינוי זה ונענה לו בטבעיות רבה.

בהמשך, התורה מתארת עד כמה כל אחד משני ההורים רואה בבנו האהוב את "בני":

”וַרְבֵּקָה שִׁמְעַת בְּדַבַּר יִצְחָק אֶל עֵשָׂו בְּנוֹ וַיִּלָּךְ עֵשָׂו הַשֶּׁדָּה לְצוּד צִיד לְהִבְיָא: וַרְבֵּקָה אָמְרָה אֶל

1. פעמים רבות מילים מנחות מופיעות בפרשה שבע פעמים או בכפולות של שבע. דוגמאות נוספות להופעתן של מילים מנחות 14 פעמים ניתן למצוא, למשל, במספר ההופעות של המילה "צבא" במפקד בני ישראל (במדבר א'), במספר הופעות שם ה' בשירת דבורה (שופטים ה'), במספר ההופעות של המילה "שמים" בתפילת שלמה בבניין המקדש (מלכים א', ח') או במספר הופעותיה של המילה "זהב" בפרק על ריבוי הזהב במלכות שלמה (מלכים א' י').

על דל שפתיו את המילה הטעונה "בני" ולייחס אותה לעצמו.

יצחק סובר שעשו הוא העומד לפניו, ולכן הוא פונה אליו בשאלה המטרידה אותו:

"וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל בְּנוֹ מַה זֶה מִהֲרַתְּ לְמַצֵּא בְּנֵי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה ה' אֵל-לְהִידֵךְ לְפָנָי" (שם כ')

לאור הדברים שהעלנו מסתבר, שזוהי הפעם הראשונה בחייו של יעקב שבה יצחק פנה אליו באופן ישיר והשתמש במילה "בני". למרבה הטרגדיה, יצחק השתמש במילה זו כלפי יעקב אך ורק כאשר סבר שהוא עשו.

עוד פעמיים עתיד לחזור יצחק באוזניו של יעקב על צירוף המילים "בני עשו", לפני שיברך אותו:

"וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב גֹּשֶׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֲתָה זֶה בְּנֵי עֵשָׂו אִם לֹא..." (שם כ"א)

"וַיֹּאמֶר אֲתָה זֶה בְּנֵי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי" (שם כ"ד)

כאשר יצחק משתכנע שעשו הוא העומד לפניו, הוא שב ומכנה אותו "בני", ללא תוספת. הרושם העולה מן הדברים הוא שאין צורך להוסיף על המילה "בני" דבר, משום שברור שהיא מתייחסת לעשו:

"וַיֹּאמֶר הַגֹּשֶׁה לִי וְאֶכְלָה מִצֵּיד בְּנֵי לְמַעַן תְּבָרְכֵךְ נַפְשִׁי וַיִּגֶשׁ לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׂתָּה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גֹּשֶׁה נָא וּשְׁקָה לִי בְּנֵי: וַיִּגֶשׁ וַיִּשַׁק לוֹ וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרַכּוּ ה' " (שם כ"ה-כ"ז)

גם תוכן הברכה של יצחק, הסבור שהוא מברך את עשו, איננו פוסח על ההיבט הטעון ביחסי ההורים והבנים:

"וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב דָּגָן וְתִירֹשׁ: יַעֲבֹדֶךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ לְאֲמִים הַגּוֹה גְבִיר לְאֶחָיִךְ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אֲמֹתָ אֲרָרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ" (שם כ"ח-כ"ט)

מעבר לברכה הגשמית, יצחק מדגיש את שלטונו של עשו על אחיו.

באופן מיוחד יש לשים לב לביטוי "בני אמך". נראה, שיצחק מודע לכך שיעקב הוא "בנה" של אמו, ולכן אין הוא אומר "בני אביך", כפי שעתידי יעקב לומר לבניו – "יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אָבִיךָ" (בראשית מ"ט, ח).⁴

בכך, מדגיש יצחק את מעלתו של עשו על פני יעקב, שאכן תבוא לידי ביטוי בפן הגשמי גם בעתיד.

ג. גם ברוך יהיה

כאשר מגיע עשו, מתבררת התרמית של יעקב. תגובתו של יצחק מפתיעה עד מאוד:

4. אמנם, כפי שציין רש"י, ליעקב היו ארבע נשים וליצחק רק אחת, ולכן ניתן לומר שזוהי סיבת ההבדל שבין לשונו של יצחק, ללשונו של יעקב. ברם, עקרונית לא הייתה סיבה ליצחק לומר דווקא "בני אמך", ולכן נראה שיש לבחירה בלשון זו משמעות, המשתלבת היטב במהלך הכללי של הפרק.

יַעֲקֹב בָּנָה לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֵשָׂו אֶחָיִךְ לֵאמֹר: הֲבִיאָה לִי צֵיד וְעֲשֵׂה לִי מִטְעָמִים וְאֶכְלָה וְאֶבְרַכְכָּה לְפָנָי ה' לְפָנָי מוֹתִי" (שם ה"ז)

רבקה שומעת "בדבר יצחק אל עשו בנו", והיא גם שומעת היטב בקולו של יצחק את התייחסותו לעשו כבנו. משום כך, היא פונה ליעקב "בנה", ומספרת לו על מה ששמעה.

לאחר מכן, היא פונה אליו ומייעצת לו מה לעשות, תוך שגם היא משתמשת בכינוי "בני" – אך ביחס ליעקב, כמובן:

"וְעֲתָה בְּנֵי שָׁמַע בְּקֻלִי לְאֲשֶׁר אָנִי מַצֵּוֶה אֹתְךָ..." (שם ח')

גם כאשר מבטא יעקב את חששו מכך שהתרמית שאמו מבקשת ממנו לעשות תתגלה, וכך תבוא עליו קללה ולא ברכה, מרגיעה אותו אמו:

"וַתֹּאמֶר לוֹ אֲמוֹ עָלִי קָלְלֶתְךָ בְּנֵי אֵךְ שָׁמַע בְּקֻלִי וְלָךְ קַח לִי" (שם י"ג)

לא נעסוק במסגרת זו בשאלה המוסרית של גנבת הברכות, באחריות הרובצת על כך על רבקה ויעקב, ובמחיר ששילם יעקב על מעשה זה לאורך שנות חייו. ניצמד לעיסוק במערכת היחסים שבין יצחק ויעקב, שאותה ניתן לנתק משאלה חשובה זו.

הדרמה מגיעה לשיאה עם הגעתו של יעקב ליצחק:

"וַיָּבֵא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנֵנִי מִי אֲתָה בְּנֵי" (שם י"ח)

בשלב זה, יצחק איננו יודע מי הוא הפונה אליו. הפנייה "אבי" יכולה להיות על ידי אחד מבניו, אך היא גם יכולה להיות על ידי אחד מעבדיו ומאנשי ביתו, שהרי זוהי צורת פנייה מקובלת כלפי אדם מכובד.²

גם המענה "מי אתה בני?" איננו מתייחס, כמובן, לבן במובן הצר, אלא לאדם צעיר ממנו, יהיה אשר יהיה.³

אולם, מכאן ואילך ההתייחסות הופכת להיות יותר ספציפית:

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל אָבִיו אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ עֲשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלָה מִצֵּידִי בְּעֵבוּר תְּבָרְכֵנִי נַפְשֶׁךָ" (שם י"ט)

יש לשים לב לכך, שיעקב איננו משיב ליצחק כפי שעשו הסיב לו בהמשך: "אָנִי בְּנֶךָ בְּכֹרֶךָ עֵשָׂו". מסתבר, שיעקב לא היה מודע מספיק עד כמה המילה "בני" היא חלק בלתי-נפרד ממערכת היחסים שבין יצחק לעשו, ועד כמה טבעי היה לעשו להוסיף אותה לתוך שאלה פשוטה זו. ייתכן גם, שיעקב לא העיז להעלות

2. על התואר 'אבי' כתואר כבוד ראו, למשל: "וַיִּשְׁמַע לְאָב לְפָרְעָה" (בראשית מ"ה, ח), וכן: "שָׁבָה עִמָּדִי וְהָיָה לִי לְאָב וּלְכָהֵן (שופטים י"ז, י); ועיינו שם י"ח, י"ט). על הפנייה "אבי" לאדם מכובד ראו, למשל, שמואל א' כ"ד, "א. מלכים ב' ב', י"ב. שם ו', כ"א. שם י"ג, יד.

3. "בני" כפנייה לאדם צעיר הנמצא במדרגה נמוכה יותר מופיע במקרא פעמים רבות, כגון בראשית מ"ג, כ"ט; יהושע ז', י"ט; שמואל א' ג', ו' ו-טז. שם ד', ט"ז ועוד רבים.

"וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנֵה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יְהִי מוֹשְׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל: וְעַל חֲרָבֶךָ תַחֲיֶה וְאֵת אַחִיךָ תַעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרֻקָּתָ עָלוּ מֵעַל צְוֹאֲרֶךָ" (שם ל"ט-מ')
 ברכה זו, כך נראה, רק החריפה את מצבו של עשו:
 "וַיִּשְׁטֹם עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַכּוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶהְרָגָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי" (שם מ"א)

בדברינו ראינו את התהליך שעבר יצחק במהלך הדברים. כפי שראינו, תהליך זה השפיע באופן משמעותי על יחסו כלפי עשו. כפי שנראה להלן, השפיע גם על יחסו ליעקב.

ד. ברכת אברהם

בסיומו של הסיפור, חוזר יעקב לאמו. אותה האם, שהכינוי "בני" מופנה בפייה דווקא אליו, מתוך הידיעה שהוא אכן יעקב.

רבקה מבקשת למלט אותו מזעמו של עשו:

"וַיַּעַתָּה בְּנֵי שָׁמַע בְּקִלְי וְקוֹם בָּרוּחַ לְךָ אֵל לְבֶן אָחִי חֲרָנָה" (שם מ"ג)

רבקה אף פונה אל יצחק, תוך הבחנה ברורה בין דמויותיהם של יעקב ושל עשו:

"וַתֹּאמֶר רְבֵקָה אֵל יִצְחָק קַצְיָתִי בְּחַיִּי מִפְּנֵי בָנוֹת חַת אִם לִקַּח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת חַת כְּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִּי חַיִּים" (שם מ"ו)

יצחק, בהמשיכו את הקו המכיר במעלתו הרוחנית של יעקב, מעניק לו, כאמור, את ברכת אברהם:

"וַיִּקְרָא יִצְחָק אֵל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיִּצְוֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: קוֹם לֶךְ פְּדֻנָּה אֲרָם בֵּיתָה בְּתוּאֵל אָבִי אִמְךָ וְקַח לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבֶן אָחִי אִמְךָ: וְאֶל-שְׂדֵי יִבְרָךְ אֵתְךָ וַיִּפְרָךְ וַיִּרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לְקַהֵל עַמִּים: וַיָּתֵן לְךָ אֶת בְּרִכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזָרְעֶךָ אֵתְךָ לְרִשְׁתְּךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיד אֲשֶׁר נָתַן אֱ-לֹהִים לְאַבְרָהָם" (שם כ"ח, א'-ד')

יצחק מצווה את יעקב לא לחזור על טעותו של עשו ולא לקחת אישה כנענית. בהמשך לדברים אלו, מעניק יצחק ליעקב את הברכה המשמעותית ביותר הנמצאת תחת ידו, "ברכת אברהם".

כאמור, ייתכן שמלכתחילה ייעד יצחק ליעקב ברכה זו. אולם, מכל מקום ניכרת כעת ההבחנה הרוחנית שעושה יצחק בין יעקב לעשו, כשהוא מבקש ממנו לא לעשות את הטעות שעשה עשו.

אכן, גם ברגע זה אין יצחק מכנה את יעקב "בני". לאורך כל חייהם, רבקה מכנה בתואר זה רק את יעקב, ויצחק רק את עשו.

יחד עם זאת, אהבתו הייחודית של יצחק לעשו לא טשטשה את ההבדלה המשמעותית בין אורחות חייהם של שני הבנים.

"וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד מָאד וַיֹּאמֶר מִי אֶפּוֹא הוּא הַצֵּד צִיד וַיָּבֵא לִי וְאִכַּל מִכָּל בְּטָרָם תָּבוֹא וְאַבְרָכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי" (שם ל"ג)
 מתחילת דבריו של יצחק נראה, שכל כולו נרעש ונרגש מן העבודה שמישהו הטעה אותו וקיבל את ברכתו. מדוע אפוא מוסיף יצחק בסוף דבריו את המילים "גם ברוך יהיה"? האם לא היה מתאים יותר סיוס שבו יטיח יצחק קללה במי שהטעה אותו?

מסתבר, שהפער שבין תחילת הפסוק לבין סופו נובע מכך שבין לבין הבין יצחק למעשה מה קרה. כפי שהוא עתיד לומר בעוד רגע קט לעשו:

"בָּא אַחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרִכְתְּךָ" (שם ל"ה)

משהבין יצחק שיעקב הוא זה שלקח את ברכת עשו, הוא מיהר לומר "גם ברוך יהיה". נראה, שיצחק הבין שגם הברכה הגשמית שאותה ייעד לעשו, שלקח נשים כנעניות שהיו למורת רוח ליצחק ולרבקה, לא הייתה ראויה.

מכאן ואילך, נראה שהולך ונוצר ריחוק מסוים בין יצחק לעשו.

כך גם ניתן להבין את תגובתו של עשו:

"כִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעֲקָה גְדֹלָה וּמָרָה עַד מָאד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי גַם אָנִי אָבִי" (שם ל"ד)

סביר להניח שדווקא הסיומת של דברי יצחק הייתה זו שקוממה את עשו. משום כך, בעוד שחרדתו של יצחק מתוארת במילים "חֲרָדָה גְדֹלָה עַד מָאד", הרי שזעקתו של עשו גדולה עוד יותר: "צָעֲקָה גְדֹלָה וּמָרָה עַד מָאד". עשו הבין שלא רק שברכתו נלקחה, אלא שגם אביו שינה במקצת את טעמו.

בהתאם לכך, יצחק איננו ממהר להיענות לבקשת עשו: "וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרִכְתְּךָ" (שם ל"ה)

עשו מנסה פעם נוספת, תוך שהוא מנסה להציג בפני יצחק את אופיו של יעקב, ואף מפציר בו למצוא מקום לברכה גם לו בעצמו:

"וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְעָמִים אֵת בְּכִרְתִּי לְקַח וְהִנֵּה עַתָּה לִקַּח בְּרִכְתִּי וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶצְלַתְּ לִי בְרָכָה" (שם ל"ו)

אך גם בפעם הזאת יצחק מתחמק:

"וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֲנִי גְבִיר שְׁמִתִּיו לְךָ וְאֵת כָּל אָחִיו נָתַתִּי לוֹ לְעִבָדִים וְדָגַן וְתִירֹשׁ סִמְכַתִּיו וְלֶכָּה אֶפּוֹא מֶה אֶעֱשֶׂה בְּנִי" (שם ל"ז)

יצחק עדיין חש ברגשות אהבה כלפי עשו, שאותו עדיין הוא מכנה "בני". אולם, זוהי גם הפעם האחרונה.

יצחק מחליט בכל זאת להעניק לו ברכה, רק לאחר שעשו מגיע לתחושה של יאוש:

"וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֵל אָבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא לְךָ אָבִי בְּרַכְנִי גַם אָנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קְלוֹ וַיִּבְרַךְ" (שם ל"ח)
 אולם, בברכה שמעניק לעשו יצחק מנציח, למעשה, את הברכה שקיבל יעקב:

ה. אחרית דבר

לאחר ששמע עשו על ברכות יצחק ליעקב, הפרשה מסתיימת בפסוקים הבאים:

"וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי בָרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וַשְּׁלַח אֹתוֹ פְּדֹנָה אֲרָם לְקַחַת לוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיֵּצֵא עָלָיו לֵאמֹר לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל אָבִיו וְאֵל אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פְּדֹנָה אֲרָם: וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָי יִצְחָק אָבִיו: וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מַחְלַת בֵּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֲבֵרָהָם אָחוֹת נְבִיּוֹת עַל נָשָׂיו לֹאֲשֶׁה"

(שם, ו'ט')

כזכור, לפני פרשת הברכות נאמר על נשותיו של עשו כך:

"וַתְּהִי־ן מֵרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה" (שם כ"ו, ל"ה)

כעת, לאחר פרשת הברכות, נאמר רק:

"וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָי יִצְחָק

אָבִיו" (שם כ"ח, ח')

נראה אפוא, שלאהבתו של יצחק את עשו הייתה גם השפעה מסוימת על דרכו. אף שלא גירש את נשותיו הכנעניות, מכל מקום הוא הוסיף את מחלת בת ישמעאל לנשותיו.

את הנטייה החיובית של עשו יש אפוא לזקוף לזכותה של אהבתו של יצחק אליו, אהבה שאינה תלויה בדבר.

* * * * *
 * כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב אמנון בוק התשל"ז *
 * עורך: אורי יעקב בין *
 * * * * *
 * בית המדרש הווירטואלי *
 * מיסודו של *
 * The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash *
 * האתר בעברית: www.vbm.etzion.org.il *
 * האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org> *
 * משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
 * דוא"ל: office@etzion.org.il *
 * * * * *